

Datum : 29 maart 2001
Aan : ministeries van Economische zaken en Financiën

Verloop inflatie in 2001

Inleiding

Minister Zalm heeft op 13 maart 2001 aan de Tweede Kamer toegezegd om het CPB te vragen een korte analyse te maken van de recente oploop en het niveau van de inflatie (februari-cijfer). Het ministerie van Economische Zaken heeft in samenwerking met het ministerie van Financiën de vraag als volgt geformuleerd. "Kan het CPB een economische onderbouwing geven van het niveau en de oploop van het inflatiecijfer in februari? Past dit cijfer binnen de verwachtingen die het CPB hanteert voor het lopende jaar?"

De opbouw van deze notitie is als volgt. Eerst wordt ingegaan op de raming van de inflatie voor de jaren 2001 en 2002. Vervolgens wordt nader ingegaan op het verwachte verloop van de inflatie binnen deze jaren.

Inflatiëraming voor 2001 en 2002

De inflatie, afgemeten aan de consumentenprijsindex (CPI), is dit jaar, mede door enkele incidentele factoren, uitzonderlijk hoog, namelijk 4%. Volgend jaar neemt de inflatie naar verwachting weer af tot ongeveer 2%.

De hoogte van de inflatie kan verklaard worden uit de ontwikkeling van de arbeidskosten, de kosten van invoer, de winstmarge en de indirecte belastingen (zie tabel 1). De arbeidskosten leveren dit jaar een vrij grote bijdrage aan de inflatie, aangezien de groei van de arbeidsproductiviteit met 1½% aanzienlijk achterblijft bij de stijging van de loonvoet met 4¾%. De invoerprijzen hebben dit jaar, in tegenstelling tot het jaar 2000, nauwelijks enig opwaarts effect op de consumptieprijzen. Dit wordt echter min of meer gecompenseerd door de ontwikkeling van de bruto winstmarges. De marge werd in 2000 gedrukt doordat de stijging van de invoerprijzen met vertraging wordt doorberekend in de binnenlandse afzetprijzen. Dit jaar resulteert, bij een beperkt opwaarts effect van de invoerprijzen, een margeverbetering.

Tabel 1 Stijging consumptieprijs naar onderdelen, 1999-2002

		1999	2000	2001	2002
	aandelen				
	bijdragen in %				
Invoer	0,36	0,3	2,6	$\frac{1}{4}$	$-\frac{1}{2}$
Indirecte belastingen en niet-marktsector	0,20	0,8	1,0	$1\frac{3}{4}$	$\frac{1}{2}$
Arbeidskosten	0,44	0,7	0,9	$1\frac{1}{2}$	1
Bruto margeverbetering ^a	n.v.t.	0,1	-1,6	$\frac{3}{4}$	$\frac{1}{2}$
Consumptieprijs	1,00	1,9	2,9	4	$1\frac{3}{4}$
		mutaties per jaar in %			
Consumentenprijsindex (CPI)		2,2	2,6	4	2
Idem, afgeleid ^b		1,7	2,1	3	$1\frac{3}{4}$
Onderliggende inflatie ^c		1,8	2,0	3	$1\frac{3}{4}$

^a Inclusief afschrijvingen en rente.

^b Exclusief het effect van veranderingen in de tarieven van de indirecte en consumptiegebonden belastingen.

^c CPI exclusief groente, fruit, energie, overheidsdiensten, en indirecte en consumptiegebonden belastingen.

Tabel 2 Bijdrage aan de inflatie van enkele incidentele componenten, 1999-2002

	1999	2000	2001	2002
	bijdragen in %			
gas ^a	-0,4	0,3	0,4	0,3
REB	0,3	0,3	0,4	
BTW			0,5	
omroepbijdrage		-0,4		
bijdrage inflatieniveau	-0,1	0,2	1,3	0,3
verandering van inflatie	0,0	0,2	1,1	-1,0

^a Exclusief kleinverbruikersheffing en BTW.

De bijdrage van enkele incidentele componenten, die onderdeel zijn van de indirecte en consumptiegebonden belasting (en gas), aan de inflatie is weergegeven in tabel 2. De verhoging van het algemene BTW-tarief van 17½% naar 19% leidt tot een 0,5%-punt hogere inflatie. De verdere verhoging van de kleinverbruikersheffing op energie leidt tot een 0,1%-punt hogere bijdrage aan de inflatie. De afschaffing van de omroepbijdrage per 1 januari 2000 zorgde in dat jaar voor een daling van de inflatie met 0,4%-punt. Dat effect is dit jaar uitgewerkt, waardoor het inflatiecijfer weer 0,4%-punt hoger ligt. Het directe effect van deze drie overheidsmaatregelen is dat de inflatie in 2001 ongeveer 1%-punt hoger ligt dan in 2000.

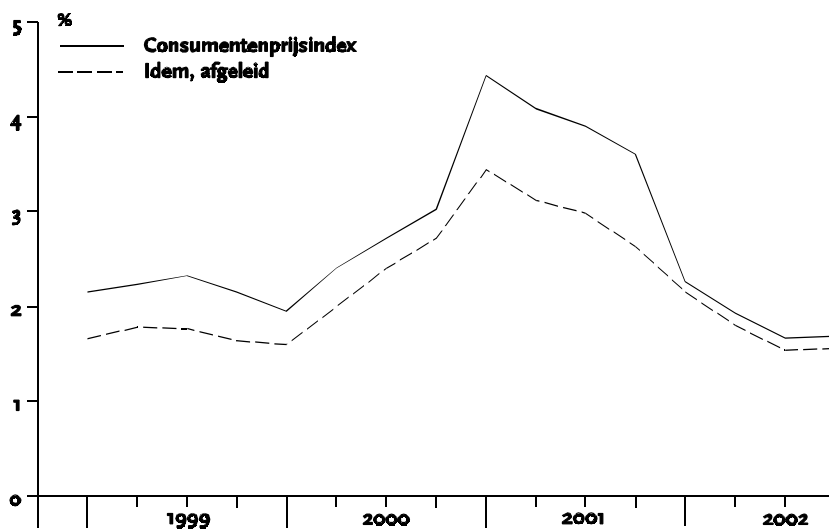
De verwachting is dat de inflatie in 2002 flink zal afnemen. Het effect van de arbeidskosten op de inflatie is in 2002 minder groot dan in 2001 omdat de arbeidskosten per eenheid product

minder toenemen. Mede door de lagere koers van de dollar en de lagere energieprijzen is het effect van de invoerprijzen op de inflatie volgend jaar naar verwachting negatief. Mocht de daling van de dollarkoers (*f* 2,30 in 2001 en *f* 2,25 in 2002) minder fors zijn dan besloten ligt in de raming, dan zal de inflatie in 2002 echter minder sterk afnemen. Het wegvallen van de BTW-verhoging (0,5%-punt) en de verhoging van de energieverhoging (0,4%-punt) leiden samen tot een 0,9%-punt lagere inflatie.

Verloop inflatie in 2001

De inflatie, gemeten aan de hand van de consumentenprijsindex (CPI), bedroeg in februari volgens het CBS 4,5%. Deze realisatie past goed in het tijdpad van de jaarraming. Het geraamde verloop van de inflatie per kwartaal is weergegeven in figuur 1. Hierin is tevens de afgeleide inflatie, dat wil zeggen de inflatie exclusief het effect van veranderingen in de tarieven van de indirecte en consumptiegebonden belasting, weergegeven. De afgeleide inflatie is opgenomen omdat deze duidelijk maakt wat de invloed is van onderliggende factoren als arbeidskosten, invoerprijzen en winstmarge en niet vertekend is door incidentele factoren zoals de BTW-verhoging.

Figuur 1 Inflatie en afgeleide inflatie, 1999-1 t/m 2002-IV^a

^a Mutaties ten opzichte van overeenkomstige kwartaal in voorgaande jaar

Er zijn twee redenen waarom de (afgeleide) inflatie in het eerste kwartaal van 2001 naar verwachting hoger is dan in de rest van het jaar. Ten eerste is dit het gevolg van de vertraagde doorwerking van de stijging van de invoerprijzen vorig jaar met 10%. In de loop van dit jaar en volgend jaar zullen de invoerprijzen naar verwachting licht dalen. Ten tweede spelen zogenoemde echo-effecten een rol. Er ontstaan echo-effecten in de maandelijkse inflatiecijfers indien het prijsniveau in de overeenkomstige maand een jaar geleden vertekend is door incidentele factoren. Het prijsniveau in de eerste maanden van 2000 was betrekkelijk laag door een prijzenoorlog in supermarkten en relatief lage prijzen voor verse groenten.

Aangezien de hoge inflatiecijfers aan het begin van het jaar in de raming van het CEP voor 2001 besloten liggen, vormde de realisatie over februari geen reden om de jaarraming te herzien.